

Zahvaljujemo se gospođi Emily Vargas-Barón, direktorici Instituta za rekonstrukciju i međunarodnu bezbjednost kroz obrazovanje (RISE Institut), koja nam je pomogla pri izradi programa integriranih centara ranog dječijeg rasta i razvoja u Bosni i Hercegovini.

Posebno smo zahvalni gospođi Elviri Sánchez-Igual menadžerici za komunikaciju iz Svjetskog udruženja edukatora za rano djetinjstvo (AMEI-WAECE), koja je odobrila prevod ovog materijala iz projekta "Učimo živjeti zajedno u miru, od ranog djetinjstva" i njegovo korištenje u integriranim centrima ranog dječijeg rasta i razvoja za roditelje i djecu u BiH.

Prevod i štampu materijala omogućio UNICEF

MATERIJAL ZA NASTAVNIKE: AKTIVNOSTI SA DJECOM

Frustracija je emocionalna tenzija koja je izazvana neuspjehom u postizanju željenog cilja ili dovršenju nekog čina. Zbog toga je možemo okarakterisati kao emotivno stanje koje nastaje kada individua ne može da postigne željeni cilj.

Reakcije na frustraciju ne samo da su uslovljene prirodom željenog objekta ili agentom frustracije, nego i ličnošću individue. Generalno govoreći, individua na frustraciju može da reaguje agresijom, tugom ili depresijom.

Neki psiholozi dovode frustraciju u vezu s agresijom. Ona može da bude usmjerena prema prepreci koja sprečava postizanje željenog cilja ili prema sebi. Ona se javlja ne samo kod odraslih, nego i kod djece. Neki vjeruju da je tolerancija na frustraciju temeljni činilac sposobnosti individue da se prilagodi.

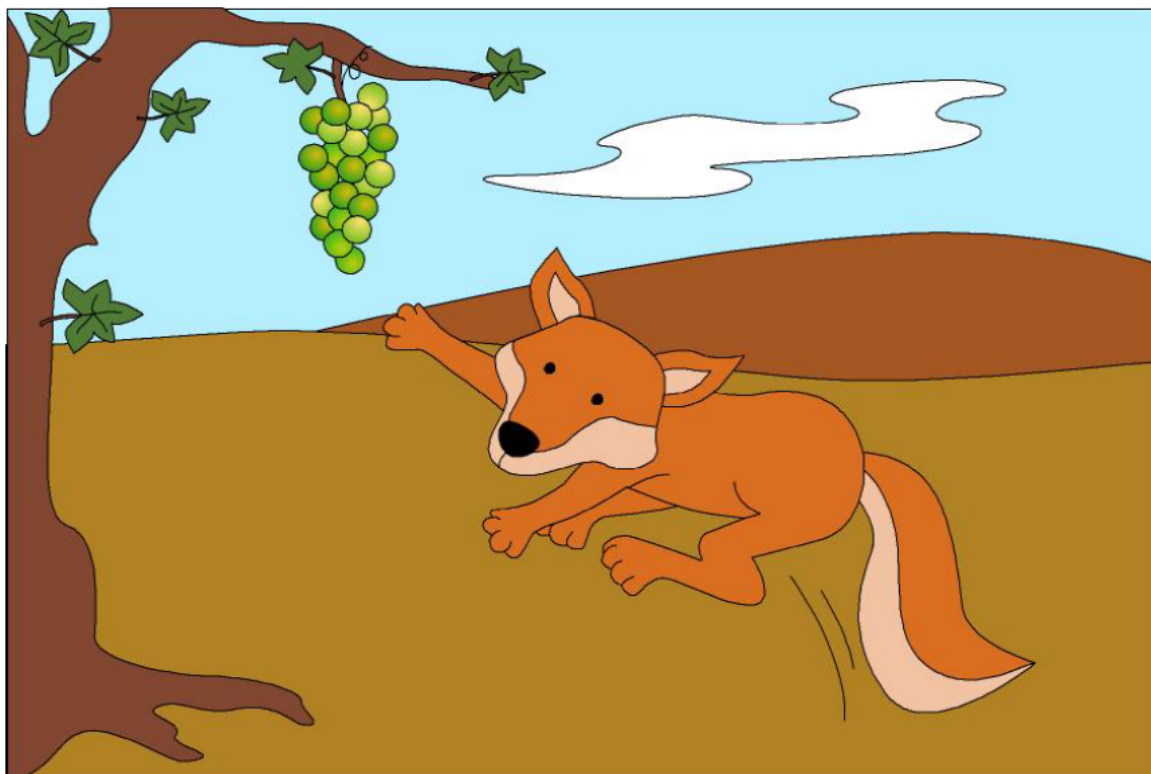
Mnogi roditelji misle da će mala djeca imati dovoljno vremena da nauče tolerisati neuspjeh. Oni uvijek odobravaju ili hvale sve što njihova djeca rade. Roditelji u takvim situacijama griješe zato što neadekvatno procjenjuju postupke svoje djece u situacijama kada bi primjerenije bilo da ih prekore umjesto što ih hvale. To u kasnijim fazama razvoja može dovesti do toga da djeca ne budu pripremljena za prevazilaženje frustracija iako će se, na ovaj ili onaj način ili na nekom nivou, uvijek u životu suočavati sa frustrirajućim situacijama.

Djeca uvijek žele da dobiju sve što žele, ali ponekad im to nije moguće dati, niti je uvijek preporučljivo udovoljavati svim njihovim željama. Zbog toga, ako želimo da ih dobro vaspitamo i obrazujemo, ponekad je neophodno ne udovoljiti njihovim željama, ako se radi o nečemu što je za njih opasno ili o učenju neprimjerenog ponašanja.

U ovom uzrastu, djeca uvijek žele da ostvare sve svoje namjere, a to nije uvijek moguće. U tim situacijama treba da ih naučimo kako da se postave kada se suoče s neuspjehom i kako da izvuku pouke iz bezuspješnog pokušaja. Nakon neuspješnog pokušaja preovladava promjena, nova strategija koju će dijete koristiti u novom pokušaju.

Pomoći djeci da se odupru frustraciji, što se danas naziva izdržljivošću ili rezilijentnošću, znači naučiti ih da se nose s neuspjehom u svim mogućim slučajevima ili da shvate zašto nije moguće dobiti nešto, nešto što se možda može dobiti u nekom drugom trenutku ili na drugi način, ali nikako beskorisnim ponašanjem – ukratko, naučiti ih kako da najbolje odreaguju kada su suočeni s neuspjehom. Malom djetetu nije lako da to nauči. Stoga vaspitači i roditelji moraju da rade sa djecom kako bi ih vaspitali u toj oblasti, a to treba da rade s mnogo strpljenja, sigurnosti, istrajnosti i vedrine.

Aktivnost br. 1 "Lisica i grožđe"

Kratak pregled aktivnosti:

Ova aktivnost se sastoji od čitanja basne "Lisica i grožđe". Vaspitač(ica) postavlja pitanja o priči. U drugom dijelu, djeca posmatraju ilustracije iz priče i prepričavaju basnu tako što je završavaju na način koji se njima čini primjerenijim. Na kraju, djeca, prateći uputstva vaspitačice i sjedeći u krugu, diskutuju o likovima iz priče i govore šta bi oni uradili da su na mjestu tih likova.

Ciljevi:

- Naučiti djecu da se ispravno ponašaju u frustrirajućim situacijama.

Procedure:

- Diskusija
- Posmatranje
- Pitanja i odgovori
- Elaboracija

Potrebni materijal:

Ilustracije i svježe grožđe.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Čitanje basne: "Lisica i grožđe"

Bila jednom jedna veoma gladna lisica koja je tražila nešto čime bi utolila glad. Odjednom ugleda predivan vinograd. Priđe jednoj vinovoj lozi sa velikim i primamljivim grozdovima zrelog grožđa. Grožđe je izgledalo sočno i slatko. Lisica je odmah zaslinila na samu pomisao na ovakvu poslasticu.

"Grožđe! Izgleda tako ukusno, poješću ga..." reče lisica. Propne se na zadnje noge i skoči kako bi dohvatila grozd, ali ga nije ni dotakla jer je bio previsoko. Lisica se malo udalji kako bi još jednom skočila, iz sve snage.

Tvrdoglavo je pokušavala iznova i iznova, ali bez uspjeha: "Jadna ja", uzviknu lisica. Grozdovi su joj se činili sve nedostižniji i lisica razočarana krenu dalje bez ideje kako da se domogne grožđa.

Izenada lisica sa grane obližnjeg drveta začu glas: "Kra! Kra! Kra!" Ružna vrana je graktala na nju i smijala joj se. "Kako si samo nespretna, lisice!" reče ružna vrana.

Posramljena zbog vraninog nepoštovanja i poniženja, lisica uzviknu: "To grožđe je ionako veoma kiselo, nije mi ni stalo do njega. Vratću se kad sazri."

Vrana se još jednom nasmija pošto je grožđe očigledno bilo zrelo i veoma ukusno.

I dok se bezobrazna vrana i dalje smijala i graktala, lisica se udalji i pokuša da se utješi, a kada je vrana više nije mogla vidjeti, lisica zaplaka zbog bijesa i očaja zato što nije mogla da utoli glad i zbog srama kojeg je osjećala."

Kada pročita priču, vaspitač(ica) će pitati djecu šta misle o priči:

Da li vam se svidjela priča?

Šta vam se najviše svidjelo?

Šta vam se najmanje svidjelo?

Šta mislite o kraju priče?

Tokom narednih nekoliko dana, vaspitač(ica) će ponovo pročitati priču dok je djeca dobro ne nauče pošto će u sljedećoj aktivnosti prepričavati basnu na osnovu ilustracija.

Drugi dio

Vaspitač(ica) će zamoliti djecu da prepričaju basnu "Lisica i grožđe" uz pomoć ilustracija koje će im pokazati. Vaspitač(ica) pokazuje prvu sliku i odabire dijete koje će početi priču. Zatim pokazuje drugu ilustraciju i kaže drugom djetetu da nastavi, i tako dalje sve do šeste ilustracije. Kraj priče će biti fakultativan i svako dijete će završiti priču na svoj način. Vaspitač(ica) treba da pripremi sugestivne ilustracije sa prikladnim završecima basne. Svakom djetetu će dati da dovrši priču po sopstvenom nahođenju.

Primjeri ilustracija koje vaspitač(ica) mora da pokaže:

Prva: Lisica hoda kao da nešto traži.

Druga: Lisica ugleda predivnu vinovu lozu sa ukusnim grozdovima.

Treća: Lisica skače kako bi dohvatila grozd.

Četvrta: Lisica se zalijeće kako bi ponovo skočila i dohvatila grozd.

Peta: Vrana se smije.

Šesta: Lisica se postidjeno udaljava.

Fakultativne ilustracije o završetku priče:

Lisica dohvaća grožđe uz pomoć grančice.

Lisica se popela na nešto kako bi dohvatila grožđe.

Nasmiješena lisica jede grožđe.

Na kraju, vaspitač(ica) zajedno s djecom analizira koji bi od svih ponuđenih završetaka bio najbolji i zašto. Cjelokupna analiza mora da se zasniva na predloženom cilju: naučiti djecu da nađu najbolje rješenje kada se suoče sa potencijalno frustrirajućim situacijama.

Treći dio

Djeca sjede u krugu i zajedno s vaspitačicom razgovaraju o basni. Vaspitač(ica) i djeca vode ključnu diskusiju o stavovima likova iz basne "Lisica i grožđe".

Analiziraće sljedeće aspekte:

- Neispravno ponašanje vrane.
- Neispravno ponašanje lisice zbog toga što je odustala.
- Lisica koja je tvrdoglavo pokušavala jedno te isto umjesto da je potražila neki drugi način da dođe do grožđa.
- Glupi izgovor kojeg je lisica dala kako bi opravdala svoj neuspjeh.
- Plakanje i očaj koji su se mogli izbjeći da je lisica razmišljala na drugačiji način, npr. "danas nisam uspjela, ali ću kasnije možda moći", "potražiću pomoć" itd.

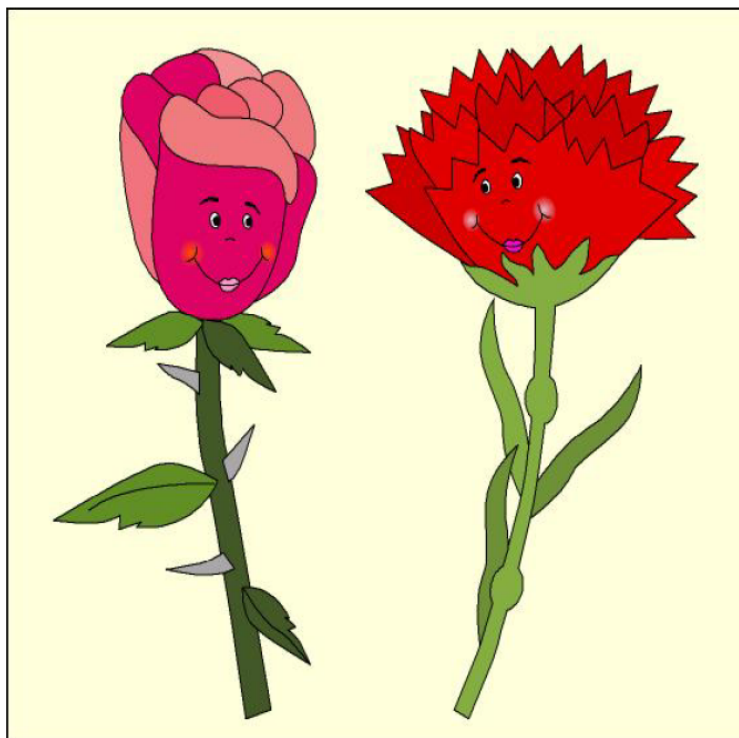
Na kraju, vaspitač(ica) će pitati djecu: "Šta biste vi uradili da ste na mjestu lisice?"

Odgovori djece će se analizirati sve dok grupa ne pronađe odgovarajući stav ili stavove u situaciji koja je predstavljena u basni.

Vaspitač(ica) će rezimirati aktivnost i istaći da ne treba da se osjećamo loše ili plačemo, nego treba da pokušamo pronaći drugo rješenje, a ako ga ne nađemo, ne treba da budemo beznadežni ni agresivni niti tvrdoglavi, nego treba da sačekamo drugi trenutak kako bismo riješili problem ili da zatražimo pomoć i savjet od roditelja, bake, djeda, vaspitačice itd. Kada se završi diskusija s djecom, vaspitač(ica) će svima podijeliti grožđe.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Ispričali su priču suvislo i tačno, pokazavši da su shvatili fabulu i poentu basne.			
Izrazili su novo-stečeno znanje o tome kako treba da se ponašaju u frustrirajućim situacijama.			
Dali su dobre povratne informacije o likovima iz basne.			
Kritički su se izrazili prema ponašanju vrane zbog toga što se rugala lisici jer je zapala u poteškoće.			

Aktivnost br. 2 "Ruža i karanfil"

Kratak pregled aktivnosti:

U ovoj aktivnosti vaspitač(ica) će koristiti lutku "Solomona". Solomon će djeci recitovati pjesmu "Ruža i karanfil", a nakon toga će djeci postavljati pitanja.

Ciljevi:

- Razviti kod djece iskustva o načinima ponašanja u konfliktnim situacijama.

Procedure:

- Recitovanje
- Diskusija
- Pitanja i odgovori

Potrebni materijal:

Pjesma, prirodne ili vještačke ruže i karanfili.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Lutka Solomon dolazi na čas, pozdravlja djecu i čita pjesmu "Ruža i karanfil"

"Ruža i karanfil"

Crvena ruža je plakala
 Zato što je plakao i karanfil.
 Lišće, što izgledalo je kao med,
 Polomio mu vjetar.
 Ne smiješ plakati,
 Reče ruža karanfilu...
 Tvoje latice su predivne,
 Ja volim njihov miris
 I ako ih vjetar odnese
 Pozajmiću ti svoje.
 Na svakom koraku
 Ruže cvjetaju,
 Sjeme proključava,
 I leptirovi lete.
 Sunce sija kad te vidi,
 I livade pjevaju
 Djeca uzvikuju:
 - Živjelo proljeće!
 (I. S.OF B.)

Solomon pita djecu da li im se svidjela pjesma.

Drugi dio

- "Sada ćemo razgovarati", kaže lutka Solomon.

"Znate li zašto me ljudi zovu Solomon? Ako ne znate, onda ću vam ispričati:

- Solomon je bio kralj koji je dugo živio, ali prije mnogo, mnogo godina, i bio je veoma mudar i cijenjen. Ljudi nad kojima je vladao su se divili njegovoj mudrosti – on je bio najmudriji od svih mudraca".

- "Ja nisam taj veliki kralj, ali ja znam sve i ja otkrivam sve, zovem se Solomon i znam mnogo stvari o ovoj pjesmi koje ću vam ispričati, ali najprije bih volio da mi odgovorite na neka pitanja:

Zašto je crvena ruža rekla karanfilu da ne plače?

Mislite li da je karanfil trebalo da plače? Zašto?

Šta je karanfil mogao da uradi umjesto da plače?

Šta će se desiti kada dođe proljeće?

Da li se ikome od vas desilo nešto slično kao karanfilu?

Jeste li ikada plakali zbog nečega što ste kasnije riješili nakon što ste prestali plakati?

- "E, sada je moj red," kaže:

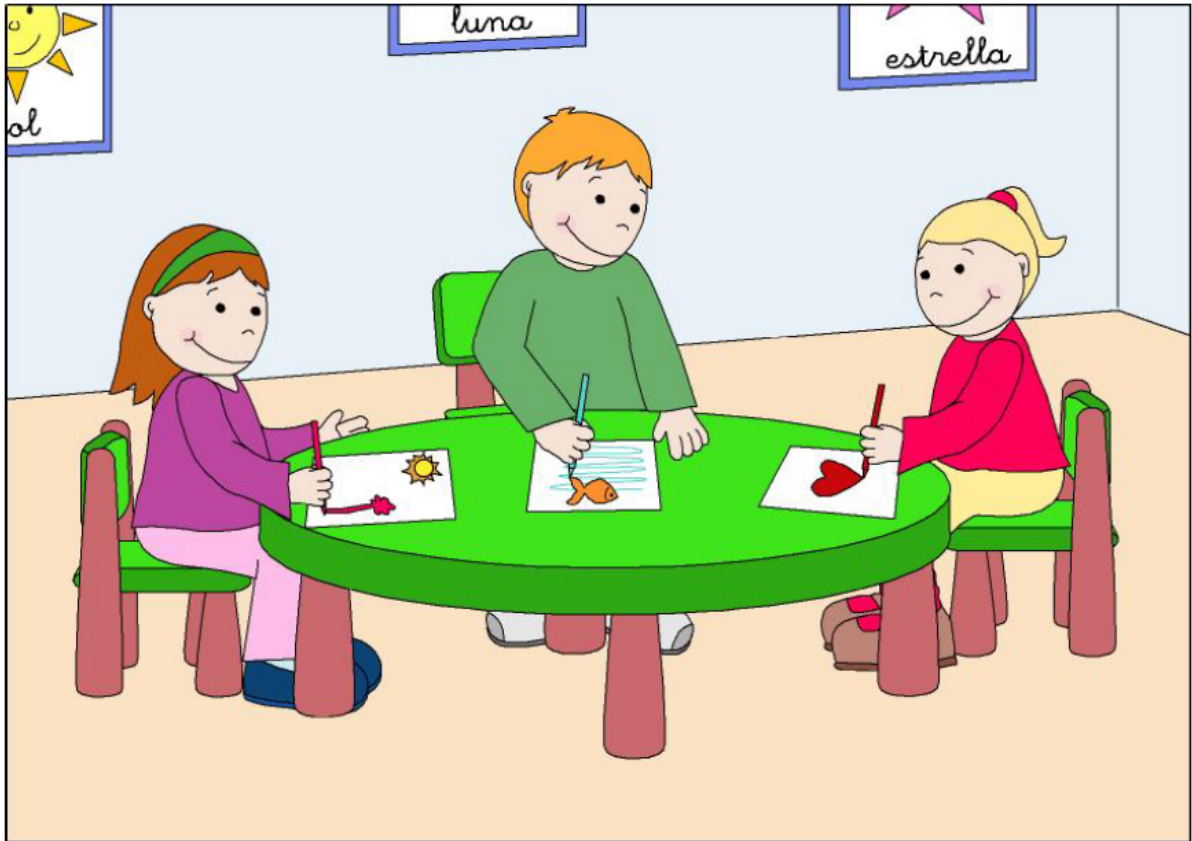
"Karanfil je bio tužan i plakao je, ali ne mislite li da je mogao to izbjeći? Ja, Solomon, mislim da jeste zato što je imao prijatelje kao što je ruža koji su spremni da mu pomognu i vidjeli ste da bi, da je sačekao dok ne dođe proljeće, ponovo dobio svoje latice i bio lijep kao i prije.

Vidite da ne treba plakati ili žuriti u rješavanju stvari."

Nakon što to kaže, Solomon djeci dijeli ruže i karanfile kako bi ih oni mogli dati svojim majkama i bakama.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Svojim odgovorima su pokazali da su shvatili poentu pjesme.			
Ispričali su svoja iskustva o ovoj temi.			
Povezali su poentu pjesme sa nekim svojim iskustvima.			
Pokazali su osjećanje podrške prema nekome ko je tužan ili se loše osjeća.			

Aktivnost br. 3 "Slikaćemo i pravićemo skulpture"

Kratak pregled aktivnosti:

Djeca će praviti figure od gline ili plastelina i crtati. Nakon toga će razgovarati o svojim radovima (skulpturama i crtežima) koji će biti prikazani na izložbi.

Ciljevi:

- Utvrditi znanje koje su djeca stekla u prethodnim dvjema aktivnostima.

Procedure:

- Posmatranje
- Praktične radnje
- Demonstracija
- Objašnjavanje
- Diskusija

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) će podsjetiti djecu na priču "Lisica i grožđe", razgovaraće o tome šta se desilo u priči. Vaspitač(ica) će takođe recitovati pjesmu "Ruža i karanfil" i razgovaraće o

tome šta se desilo karanfilu.

Kada se prisjete sadržaja prethodnih dviju aktivnosti, vaspitač(ica) će im reći da naprave skulpturu grozda. Onima koji hoće da modeluju, izložiće grozd, a onima koji hoće da crtaju izložiće ružu i karanfil.

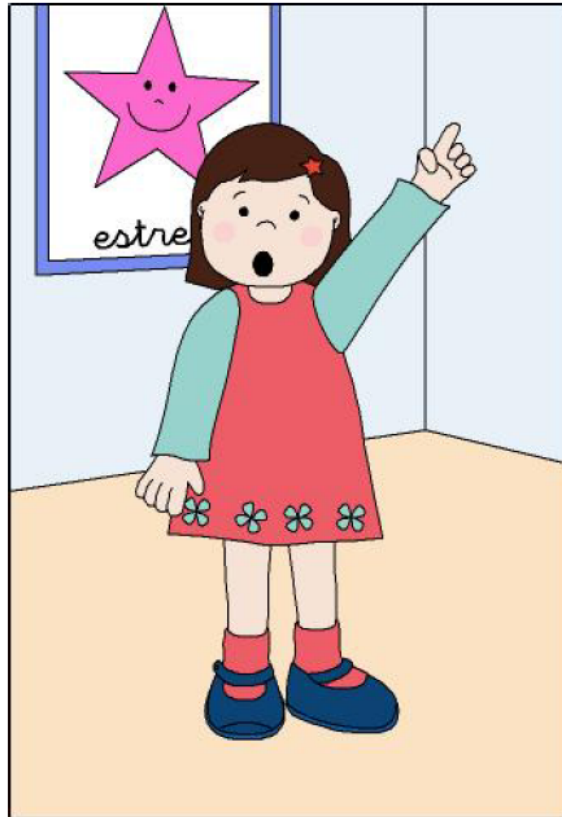
Vaspitač(ica) će djeci pomoći tako što će im opisati grozd, ružu i karanfil, reći će im koje su boje, koliko imaju latica i listova, kako im izgleda stabljika itd. Pored toga, objasniće im kako da izmodeluju grožđe i da kombinuju neophodne boje za crtanje ruže i karanfila.

Drugi dio

Djeca i vaspitač(ica) će izabrati najbolje radove koji će biti prikazani na izložbi na koju mogu da dođu njihovi roditelji. Tokom izložbe, vaspitač(ica) će zamoliti djecu da ispričaju svojim roditeljima šta se desilo u priči "Lisica i grožđe" i da im odrecituju pjesmu "Ruža i karanfil".

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Crteži i skulpture (rezultati ove aktivnosti) liče na prikazane modele.			
Kada su diskutovali o likovima u priči i pjesmi bilo je jasno da su naučili da analiziraju nastale sukobe.			
Ponudili su razna rješenja u vezi sa porukom pjesme.			
Shvatili su poruku priče o lisici i kiselom grožđu i u crtežima su izrazili svoja rješenja.			

Aktivnost br. 4 "Dovršite priču"

Kratak pregled aktivnosti:

Vaspitač(ica) počinje priču, a djeca treba da je dovrše.

Ciljevi:

- Naučiti djecu kako da se ponašaju u teškim situacijama kako bi izbjegli frustraciju.

Procedure:

- Diskusija
- Pripovijedanje

Potrebni materijal:

Knjiga sa pričama i pjesmicama, ilustracije za pjesmicu ili priču.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) počinje da priča priču iz svakodnevnog života:

Bila jednom jedna lijepa djevojčica koja je, šetajući parkom, izgubila svog psića.

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Djevojčica je počela da: (vaspitačica prekida priču i kaže jednom djetetu da nastavi)

_____

Nakon toga se desilo da: (vaspitačica ponovo prekida priču i kaže drugom djetetu da nastavi) _____

I na kraju: (vaspitačica ponovo prekida priču i kaže trećem djetetu da nastavi)

_____

U tom trenutku djevojčica je shvatila da: (vaspitačica ponovo prekida priču i kaže četvrtom djetetu da završi priču) _____

Primjer mogućih završetaka u prethodnoj priči:

Bila jednom jedna lijepa djevojčica koja je, šetajući parkom, izgubila svog psića. Djevojčica je počela da plače i vrišti. Nakon toga se desilo to da je pronašla svog psića i na kraju je shvatila da je uzalud plakala. U tom trenutku djevojčica je shvatila da nije trebalo da plače, nego da potraži svog psića.

Ili:

Bila jednom jedna lijepa djevojčica koja je, šetajući parkom, izgubila svog psića. Djevojčica je počela da traži svog psića posvuda. Nakon toga se desilo to da ga je pronašla skrupčanog ispod klupe u parku i na kraju su oboje bili sretni. U tom trenutku djevojčica je shvatila da je trebalo da bolje pripazi na svog psića i da ga od sada više nikada neće izgubiti.

Ovo su samo primjeri jer u stvarnosti djeca će dovršavati priču po sopstvenom nahođenju, a vaspitač(ica) će im samo pomagati da ne promaše osnovnu ideju.

Drugi dio

Vaspitač(ica) priča još jednu, ovaj put složeniju priču:

Jednom sam na ulici naišla na gladnog psića. I uz najveći trud nije uspio da dohvati (dijete): _____ zato što je bila u ogromnoj i dubokoj lokvi. Nakon što je shvatio da uzaludno pokušava, psić (dijete): _____. U tom trenutku desilo se nešto neočekivano (dijete): _____. Tada je psić shvatio da (dijete): _____ i na kraju se desilo to da je (dijete): _____.

Primjer mogućih završetaka u prethodnoj priči:

Jednom sam na ulici naišla na gladnog psića. I uz najveći trud nije uspio da dohvati kost zato što je bila u ogromnoj i dubokoj lokvi. Nakon što je shvatio da uzaludno

pokušava, psić se pokunjeno udaljio. U tom trenutku desilo se nešto neočekivano: dječak koji je sve to vidio je pritrčao da mu pomogne. Tada je psić shvatio da nije trebalo da ode, a da ne upita za pomoć i na kraju se desilo to da je psić pojeo kost.

Treći dio

Prateći uputstva vaspitač(ice) djeca treba da ocijene kako su dovršili priče. U svojoj analizi treba da uzmu u obzir kako su tretirali prikazani konflikt. Na osnovu njihovih analiza i ocjena, vaspitač(ica) će pokazati kako treba ispravno postupiti u tim slučajevima.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Ponudili su smislen završetak priče.			
U aktivnosti dovršavanja priče pokazali su potencijalnu otpornost prema frustraciji.			
U aktivnosti dovršavanja priče pokazali su nizak stepen otpornosti prema frustraciji.			
U aktivnosti dovršavanja priče nisu pokazali nimalo otpornosti na frustraciju.			

Aktivnost br. 5 "Šta biste vi uradili?"

Kratak pregled aktivnosti:

Djeca sjede u polukrugu na podu, vaspitač(ica) im pripovijeda situaciju u kojoj je jasno pokazano ponašanje dvaju likova: jednog koji pokazuje znakove frustriranosti i reaguje agresivno i drugog koji se brani od frustracije. Nakon što im objasni situaciju, vaspitač(ica) će tražiti od djece da je prokomentarišu. Na kraju će ih pitati: šta biste vi uradili na mjestu tog lika? Zamoliće ih da opišu svoje ponašanje kada se suočavaju sa teškim situacijama. Nakon toga će završiti aktivnost tako što će im dati uzor prema kojem će se ponašati u konfliktnim situacijama.

Ciljevi:

- Da djeca nauče da ocjenjuju svoje postupke u određenim teškim situacijama.

Procedure:

- Diskusija
- Pripovijedanje

Potrebni materijal:

Odgovarajuće situacije koje je vaspitačica napisala unaprijed. Ilustracije za razne priče.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Djeca sjede u polukrugu, vaspitač(ica) priča sljedeće situacije:

Situacija A:

Josip je bio dječak koji se izdvajao od ostale djece u grupi jer je crtao i čitao bolje nego drugi. Svi su ga u porodici i školi hvalili, ali se on jednog dana jako prehladio i nije mogao doći u školu petnaest dana. To je bilo dovoljno da malo zaostane za drugom djecom u školi. Zbog toga se osjećao toliko loše da više nije želio da ide u školu i postao je agresivan prema učiteljici i prijateljima, prkosno im je odgovarao i nije više pazio na času.

Kada su mu odrasli i prijatelji savjetovali da se strpi, da će sve nadoknaditi za kratko vrijeme, razljutio bi se i više ne bi slušao nikoga. Ako bi oni nastavili da mu daju savjete, Josip bi se rasplakao od bijesa, a ne zbog tuge.

Djeca će u odgovoru na sljedeća pitanja iznijeti svoje mišljenje o ovoj situaciji:

Šta mislite o ovome, da li je ispravno ili neispravno ovo što je uradio Josip? Zašto?

Na kraju, vaspitač(ica) djeci objašnjava kako treba da se ponaša u takvoj situaciji.

Situacija B:

Maja, druga djevojčica u razredu, isticala se po tome što je pobjeđivala u svim školskim takmičenjima u trčanju i skokovima. Pripremala se za atletsko takmičenje koje je trebalo da se uskoro održi. Svi su mislili da će ona pobijediti zato što je niko nije mogao nadmašiti u trčanju i skokovima. Osim toga, ona je svakodnevno trenirala.

Nekoliko dana prije utrke, Maja, koja je uvijek u školu išla biciklom, je pala i ozbiljno povrijedila nogu.

"Kakva šteta," govorili su svi, "više neće moći da se takmiči". Ali Maja bi im rekla:

"Ne brinite, brzo ću se oporaviti, a ako ne mogu da trčim sad, obećavam da ću vrijedno trenirati i pripremati se za sljedeće takmičenje čim se oporavim. Uvijek ima vremena za pobjede i gubitke jer u takmičenju postoje ljudi koji su bolji od drugih.

Djeca će iznijeti svoje mišljenje o ovoj situaciji i navešće da li je Majino ponašanje pozitivno ili negativno i zašto.

Drugi dio

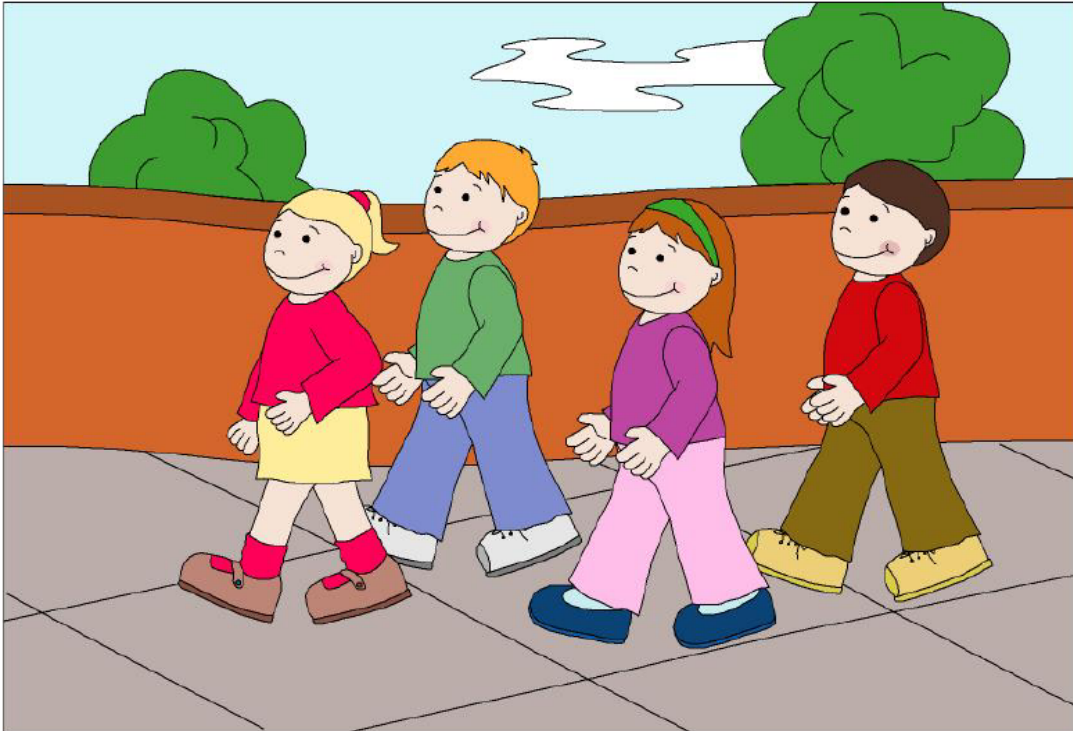
Vaspitač(ica) će zamoliti djecu da opišu šta bi oni uradili u datim situacijama i da ocijene

njihovo ponašanje. Na kraju će im vaspitač(ica) objasniti koje je ponašanje ispravno.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Ispravno su ocijenili postupke likova u opisanim situacijama.			
Bila im je potrebna pomoć da ispravno ocijene postupke likova u opisanim situacijama.			
Objasnili su šta bi oni uradili u datim situacijama.			
Na osnovu njihovih izjava, jasno je da su naučili koje je ponašanje ispravno u datim situacijama.			

Aktivnost br. 6
Iskustvo od ključnog značaja za ocjenu bloka
"Šta se desilo prije izleta?"

Kratak pregled aktivnosti:

U ovoj aktivnosti vaspitač(ica) osmišljava situaciju pomoću koje će ocijeniti reakcije djece kada se suoče sa poteškoćama. Najprije će obradovati grupu najavom posjete zabavištu, a kasnije će im objasniti problematičnu situaciju zbog koje ipak neće doći do izleta. Kasnije će razgovarati sa svakim djetetom ponaosob i pitaće ga kako se osjećao i šta je mislio o tome. Na kraju će objasniti djeci da je problem riješen i da ipak idu u zabavište.

Ciljevi:

- Provjeriti da li su djeca naučila da se ispravno ponašaju u teškim situacijama kako bi izbjegli frustracije.

Procedure:

- Diskusija

Potrebni materijal:

Situacije koje je osmislila i napisala vaspitačica.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Prvog dana u sedmici, vaspitač(ica) će djeci najaviti da će za nekoliko dana ići u zabavište i pripremaće se za taj izlet: razgovaraće o izletu, kako će doći do zabavišta, šta će tamo sve vidjeti, o datumu izleta itd. Tokom cijele sedmice djeca će provjeravati kako teku pripreme za izlet, a vaspitač(ica) će podići stepen njihovog uzbuđenja tako što će im pričati šta će sve raditi u zabavištu dok ne bude uvjeren(a) da djeca s nestrpljenjem očekuju dogovoreni izlet.

Drugi dio

Na dan prije izleta, vaspitač(ica) kaže djeci: "Nećemo moći da idemo na izlet zato što se pokvario autobus".

Važno je da vaspitač(ica) zabilježi šta sve djeca kažu kad im saopšti tu vijest. Kasnije, tokom slobodnih aktivnosti, vaspitač(ica) će razgovarati sa djecom pojedinačno kako bi saznala kako su se osjećali kad su saznali vijest da je izlet otkazan i bilježiće njihove izjave. Treba da obrati pažnju na to da li će neko dijete predložiti nekakvo rješenje i pokazati željeno ponašanje u situaciji kada je izlet naizgled otkazan.

Treći dio

Vaspitač(ica) i djeca će ocijeniti dječje odgovore, izjave i stavove prije problematične situacije. Na kraju će vaspitač(ica) objaviti djeci da je problem riješen i da će ipak ići na izlet.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Pokazali su nizak nivo otpornosti na frustraciju.			
Shvatili su kako treba ispravno da se ponašaju u teškim situacijama.			
U njihovim odgovorima uočava se početak otpornosti na frustraciju.			
Pokazivali su negativno ponašanje zbog otkazivanja izleta.			